

POLITYKA SENIORALNA W WYBRANYCH KONTROLACH NIK

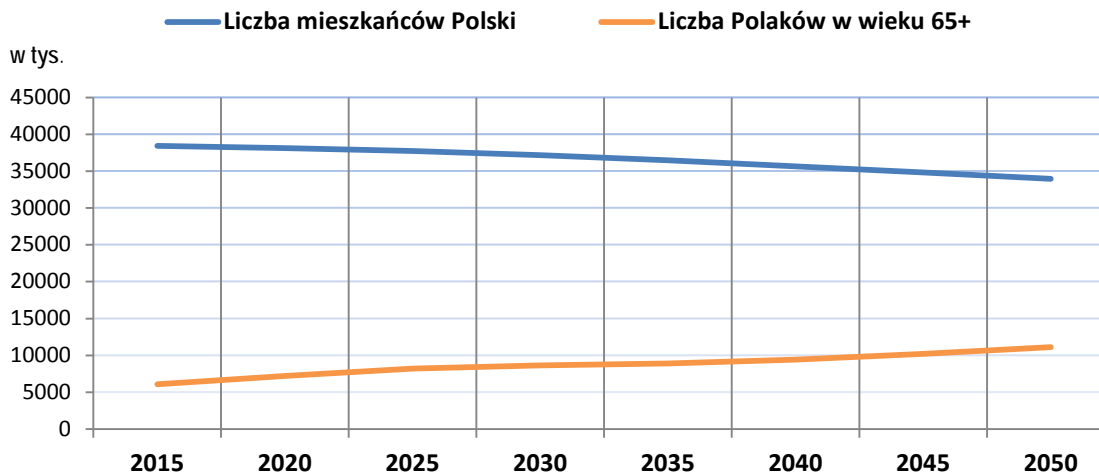
Najwyższa Izba Kontroli
OBYWATELSKI PARLAMENT SENIORÓW
Warszawa 1 października 2017 r.

01 Stan demograficzny

Tendencje demograficzne – liczba ludności Polski spadnie z 38,5 mln osób w 2013 r. do 36,5 mln w 2035 r., a w 2050 r. do niespełna 34 mln.

Udział grupy wiekowej 65+ w populacji Polaków w 2050 r. ulegnie podwojeniu, osiągając wielkość około 12 mln osób.

Przemiany społeczne, w tym wzrastająca w szybkim tempie populacja seniorów, wymuszają konieczność zwiększenia dostępności działań pomocowych, przede wszystkim interdyscyplinarnych form aktywizujących, przeciwdziałających wykluczeniu ze społeczeństwa.

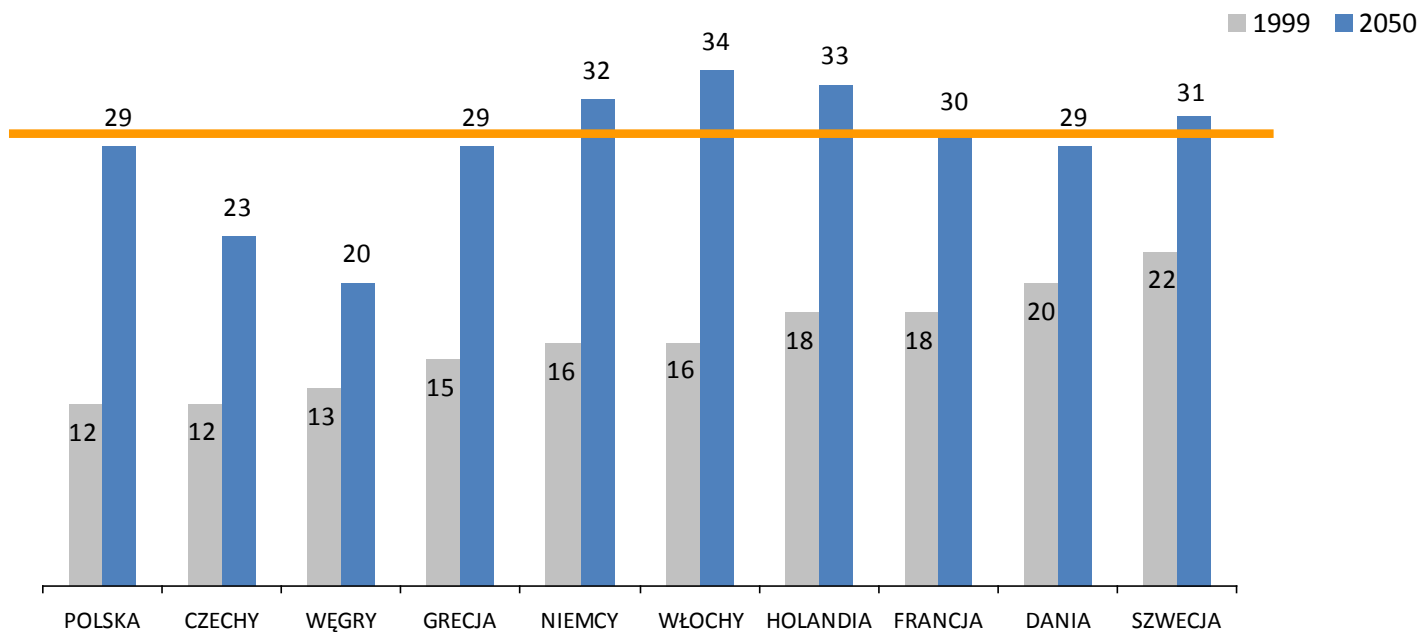

Źródło: Opracowanie NIK na podstawie danych GUS, *Ludność. Stan i struktura ludności. Stan na dzień 31 grudnia 2015 r.* (Podstawowe dane demograficzne dla lat 1985-2015 – tablica A).

02 Prognozy demograficzne – szybkie starzenie się społeczeństw

- fenomen „podwójnego starzenia”
  - 80-latkowie w grupie osób 60+: 1999 – 12%, 2050 – 29%.

Odsetek osób w tzw. „późnej starości” wśród osób w wieku podeszłym w Polsce i innych krajach UE w roku 1999 i 2050

Źródło: Opracowanie prof. Barbara Bień – materiał z prezentacji na panelu ekspertów, Warszawa, 25.04.2014 r.

03 Diagnostyka i działania

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Informacja
o sytuacji osób starszych w Polsce
senior.gov.pl

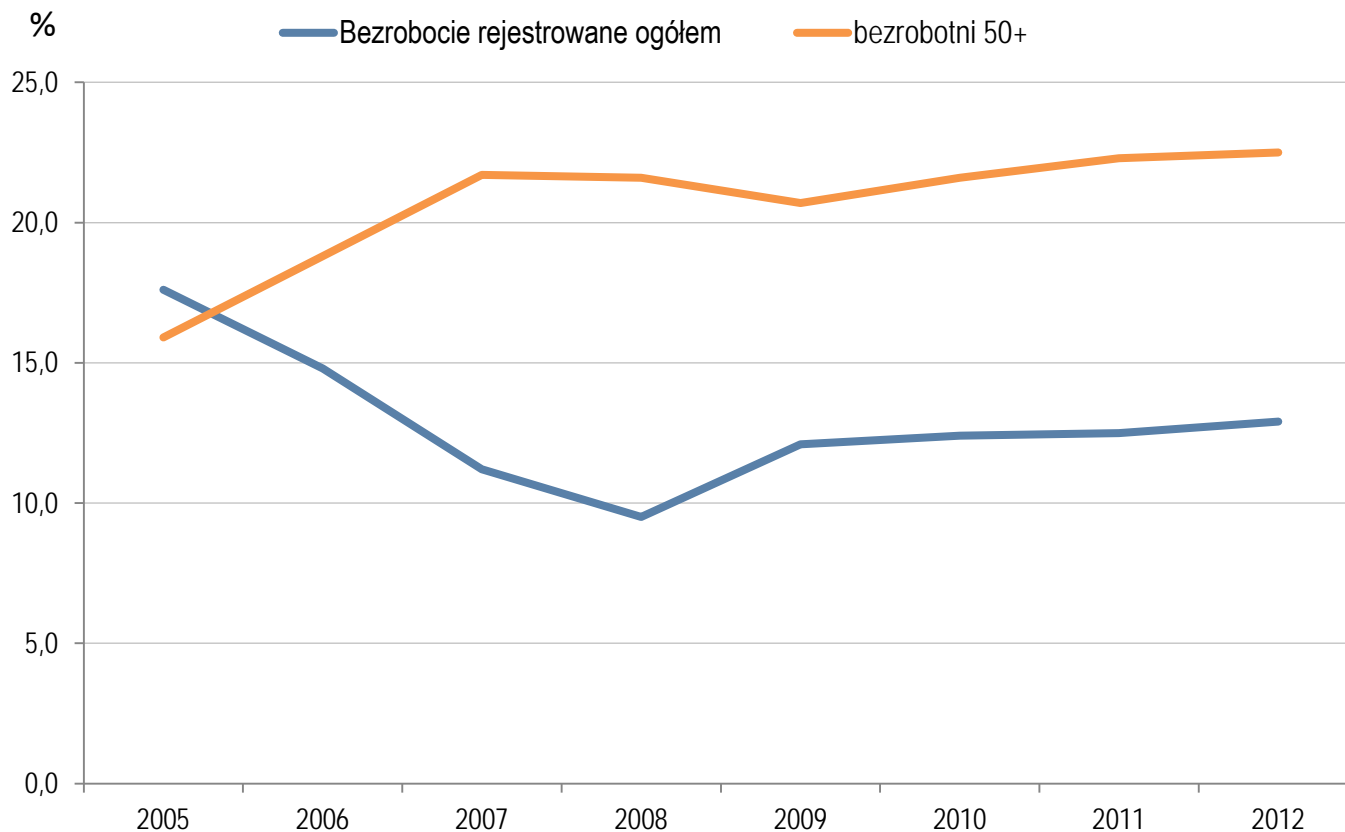

**Założenia Długofalowej
Polityki Senioralnej w
Polsce na lata 2014-2020**

www.nik.gov.pl

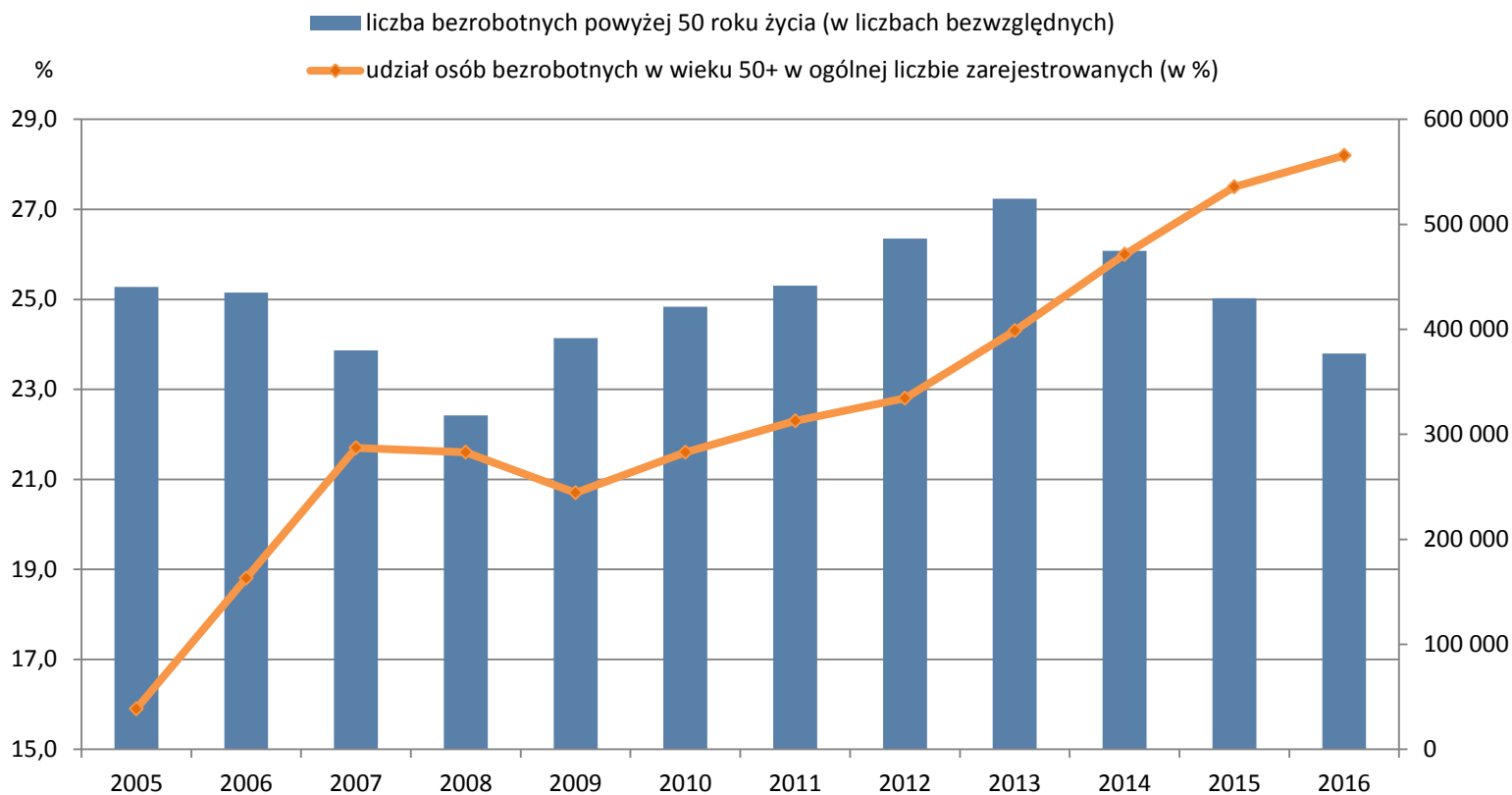
04 Bezrobocie wśród osób 50+ w okresie objętym kontrolą

Źródło: Opracowanie NIK.

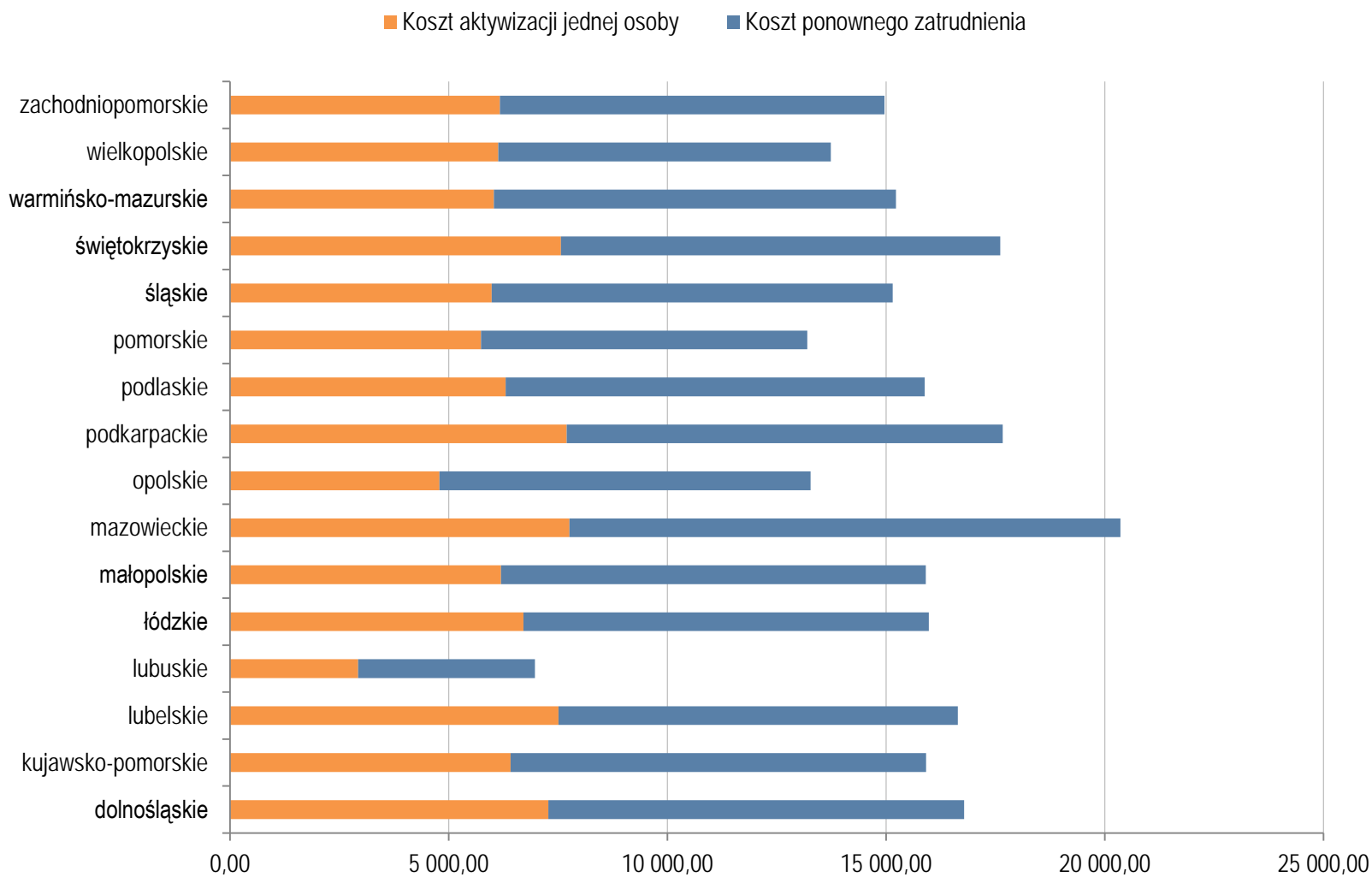
05 Bezrobocie wśród osób 50+ w okresie objętym kontrolą

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia i ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w latach 2005–2016
Stan w końcu okresu sprawozdawczego

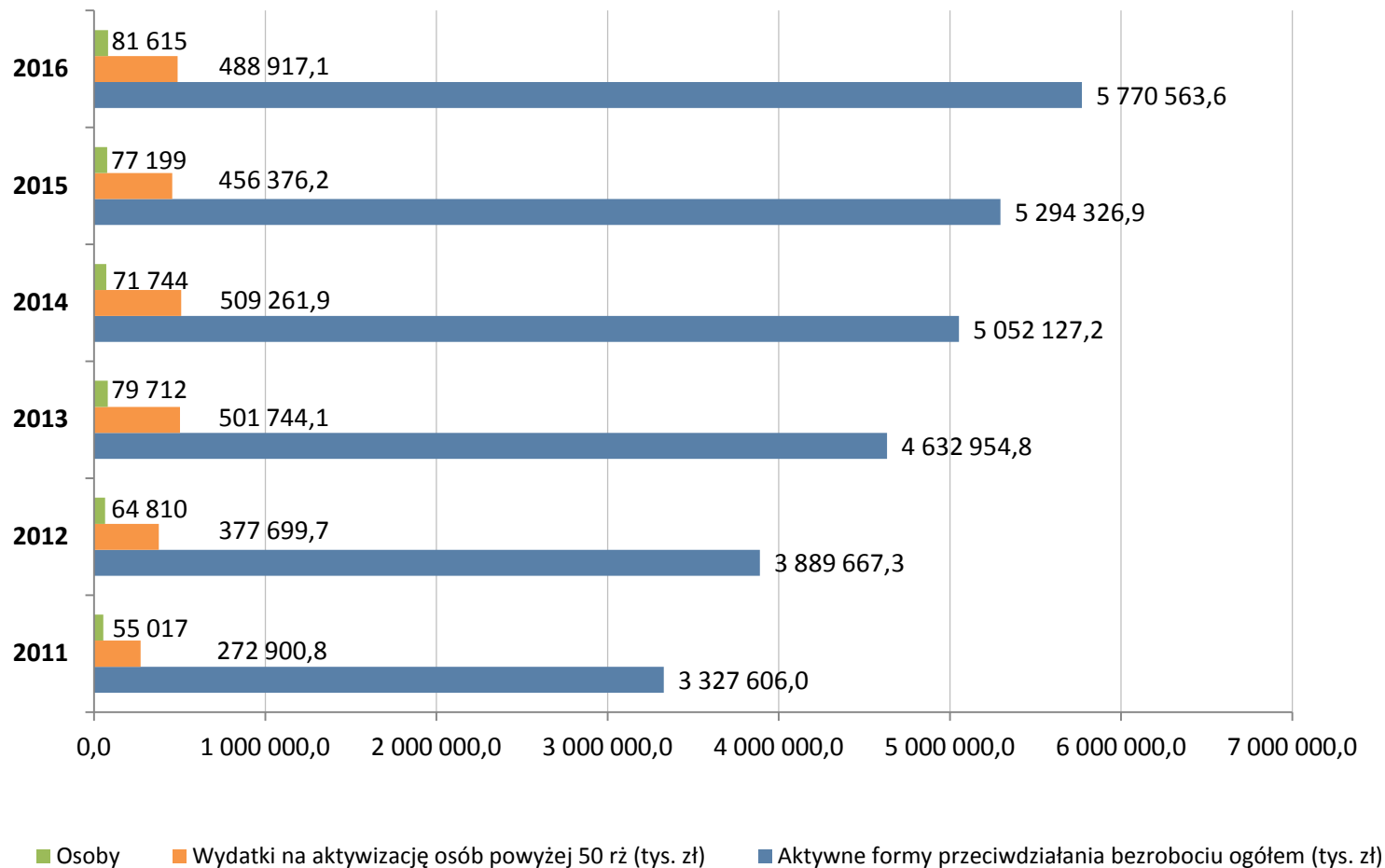
Źródło: Opracowanie NIK.

06 Efektywność kosztowa aktywizacji wg województw

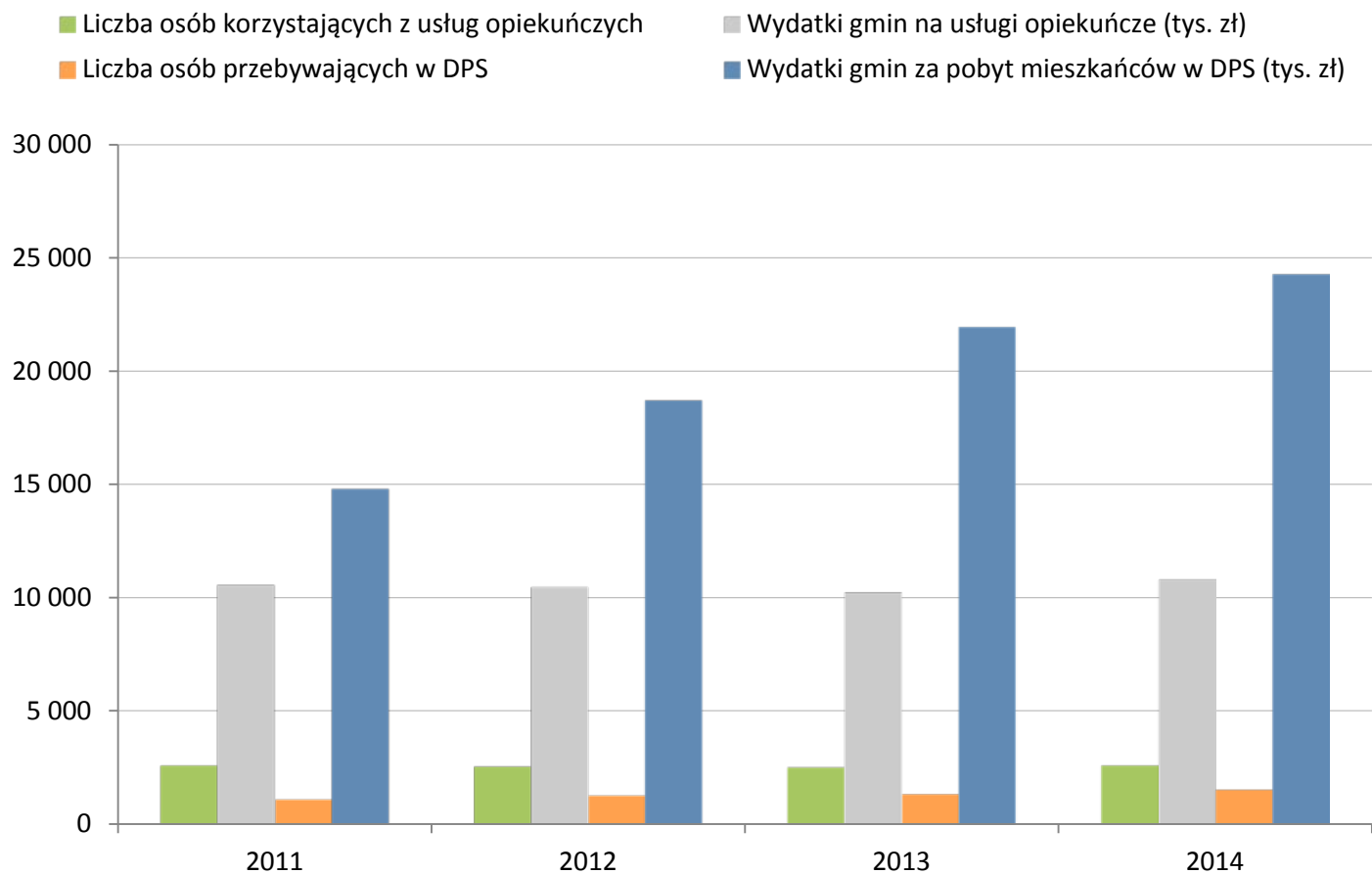
Źródło: Opracowanie NIK.

07 Wydatki na aktywizację bezrobotnych 50+

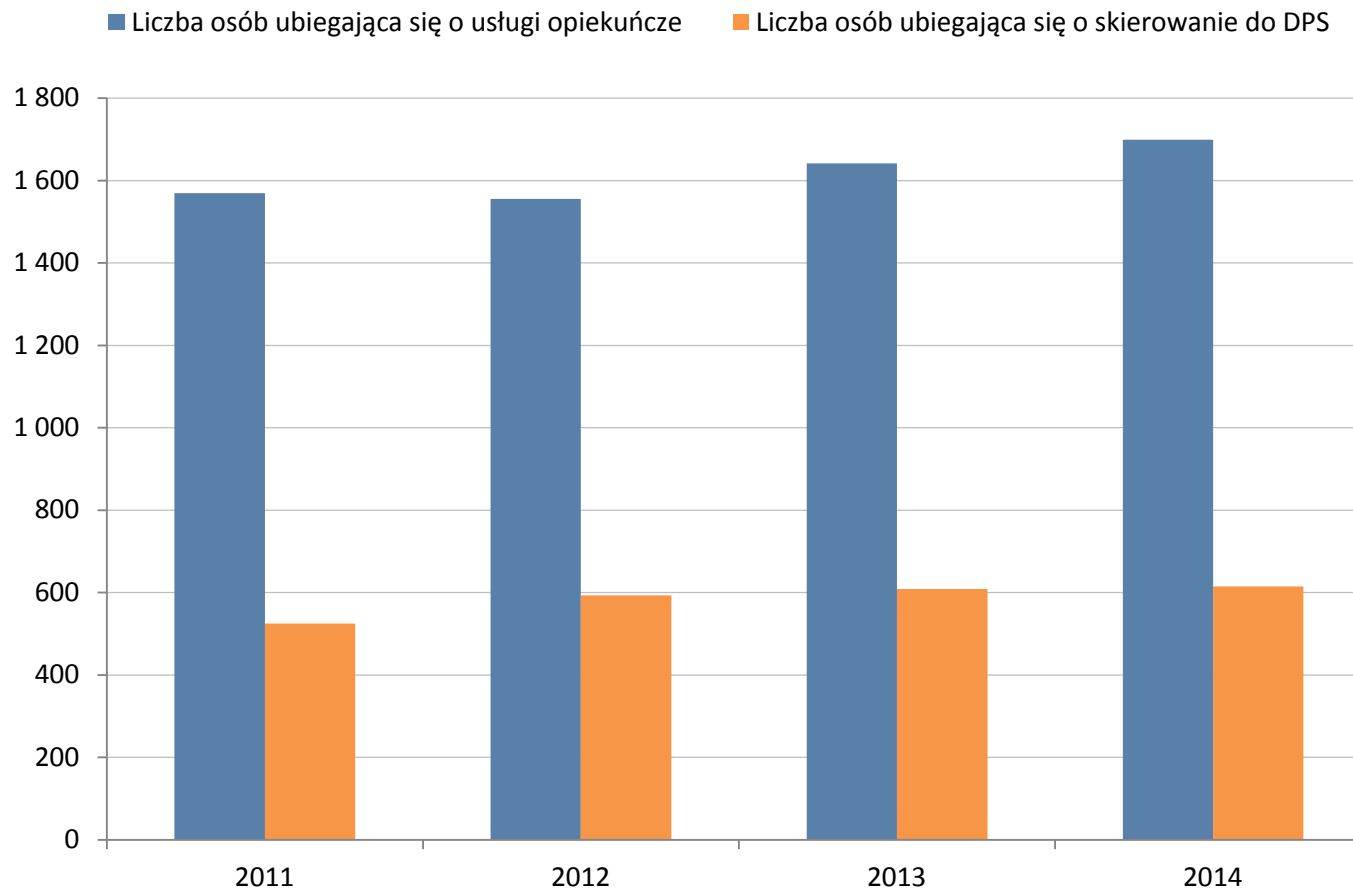
Źródło: Opracowanie NIK.

Liczba osób przebywających w DPS i korzystających z usług opiekuńczych – wydatki skontrolowanych gmin (w tys. zł)

Źródło: Dane NIK na podstawie wyników kontroli.

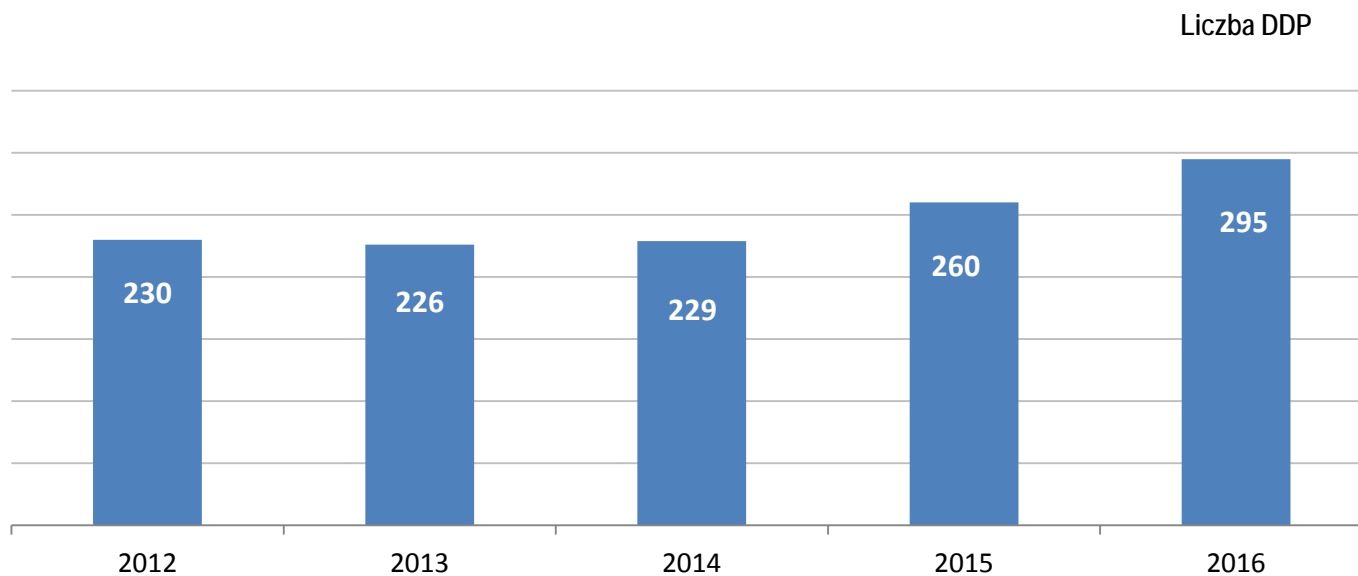
Liczba osób ubiegających się o skierowanie do DPS oraz o świadczenie usług opiekuńczych w kontrolowanych gminach

Źródło: Dane NIK na podstawie wyników kontroli.

10 Dzielne domy pomocy w liczbach

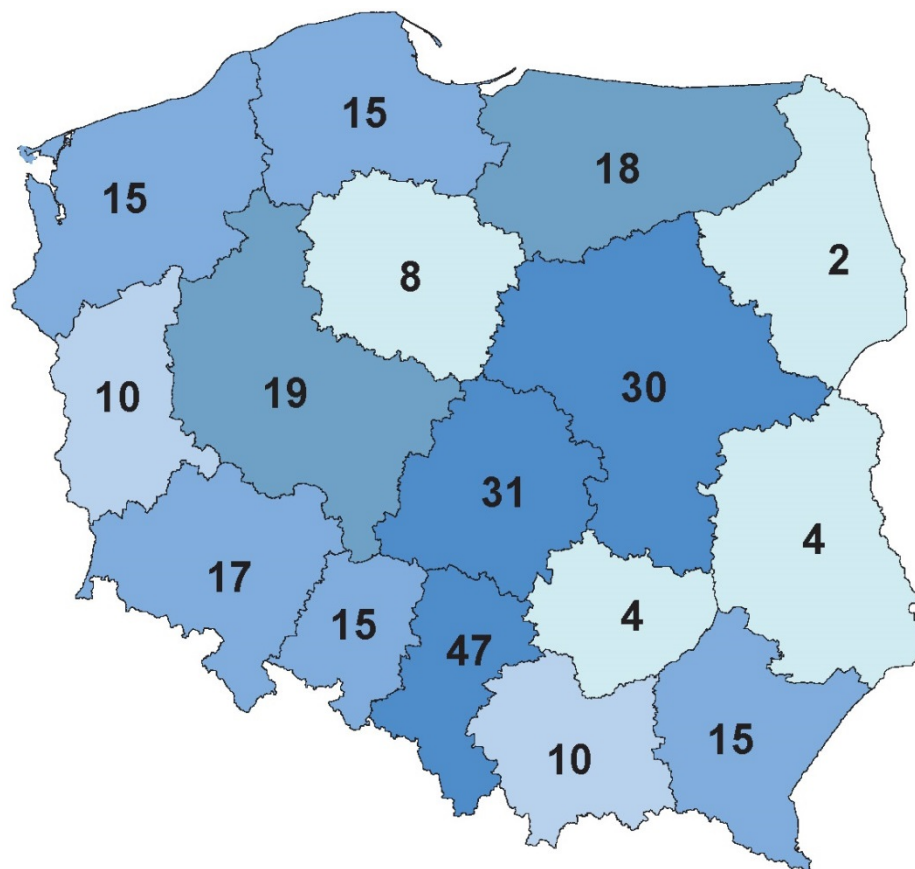
Tylko na terenie około 10% gmin funkcjonują dzielne domy pomocy. W ciągu roku 20 tys. osób starszych korzysta z 15 tys. miejsc w tych ośrodkach. W 2016 r. działało 295 DDP, z tego 123 w ramach programu „Senior-Wigor”.

Źródło: Opracowanie NIK na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

11 Dzielne domy pomocy w liczbach

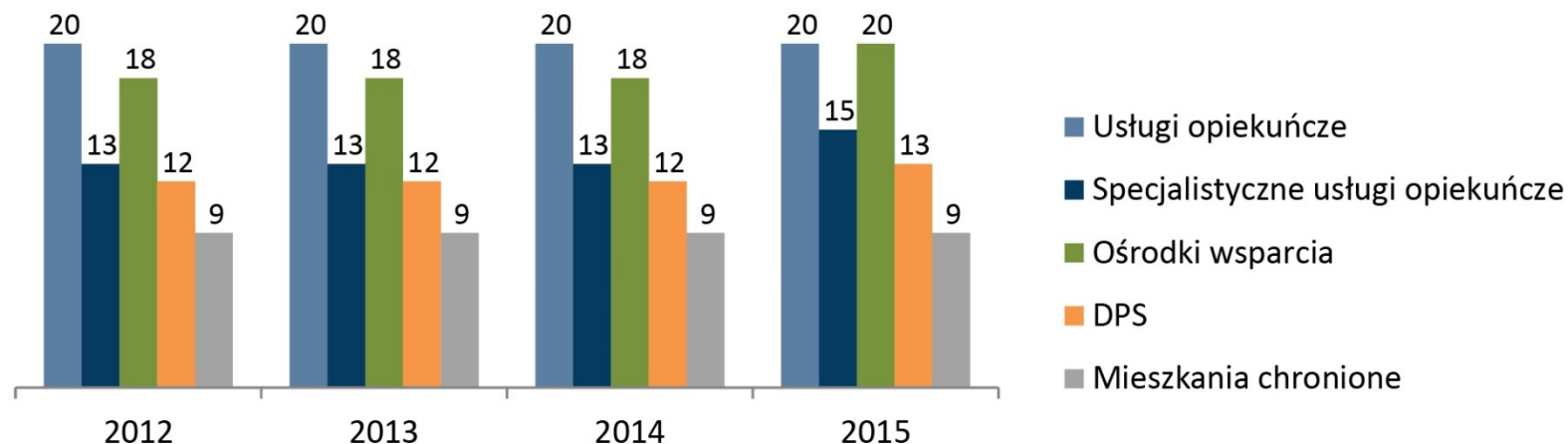
Występuje znaczna dysproporcja w regionalnym rozmieszczeniu dziennych domów pomocy. Z 260 placówek najwięcej w 2015 r. funkcjonowało w województwach: śląskim, łódzkim, mazowieckim, wielkopolskim, najmniej – podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim, kujawsko-pomorskim.

Źródło: Opracowanie NIK na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

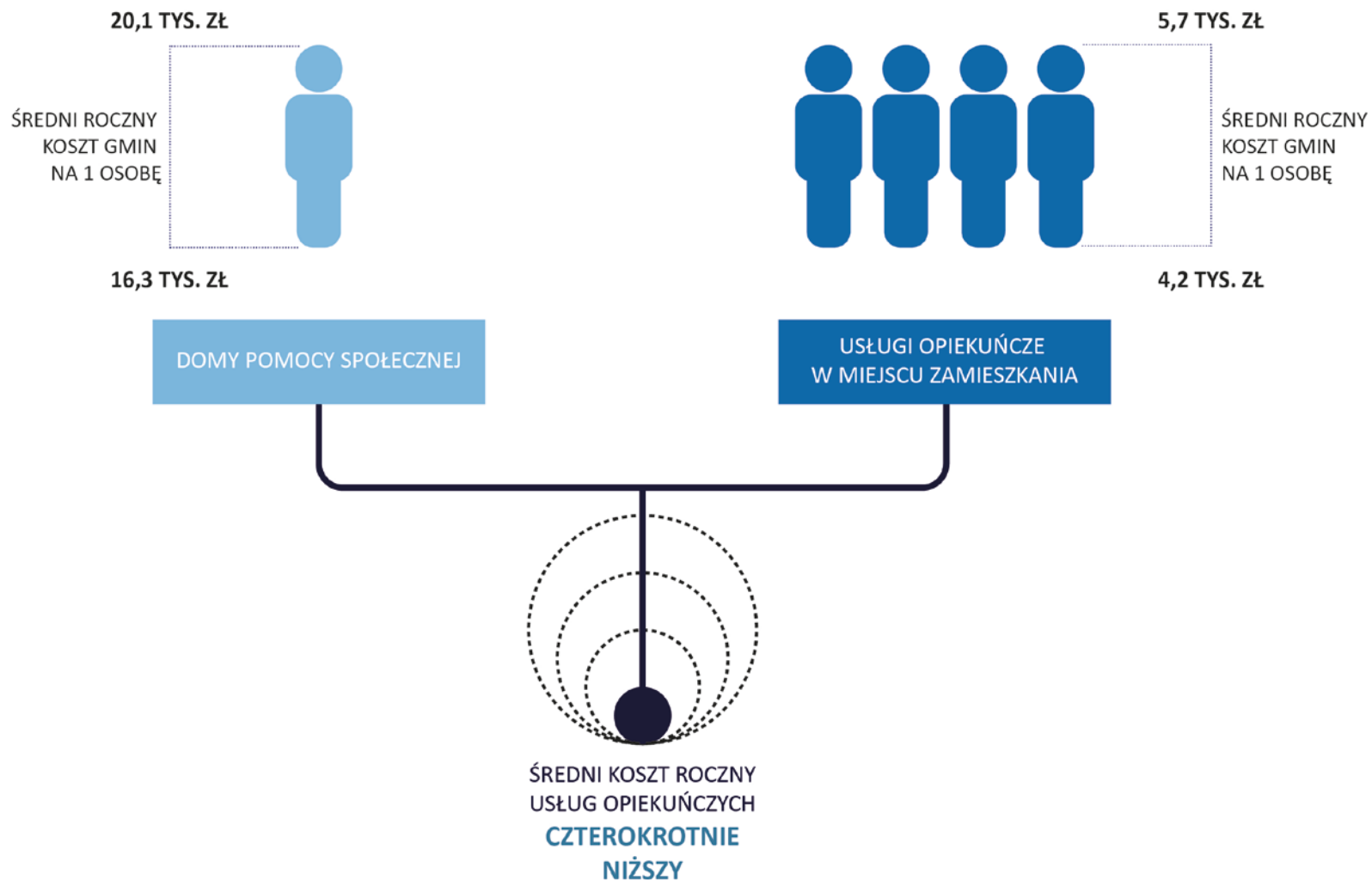
12 Dzielne domy pomocy w liczbach

- W latach 2012–2015 liczba osób starszych w 20 skontrolowanych gminach wzrosła o 18%, natomiast zakres form opieki społecznej pozostawał na niemal niezmiennym poziomie.
- W 2015 r. pomocą objęto 3,7 tys. osób w ośrodkach wsparcia (1,3 tys. w DDP), 2,6 tys. udzielono usług opiekuńczych, 1,0 tys. skierowano do domów pomocy społecznej, 440 osobom udzielono specjalistycznych usług opiekuńczych, 66 umieszczono w mieszkaniach chronionych.

Źródło: Opracowanie NIK na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

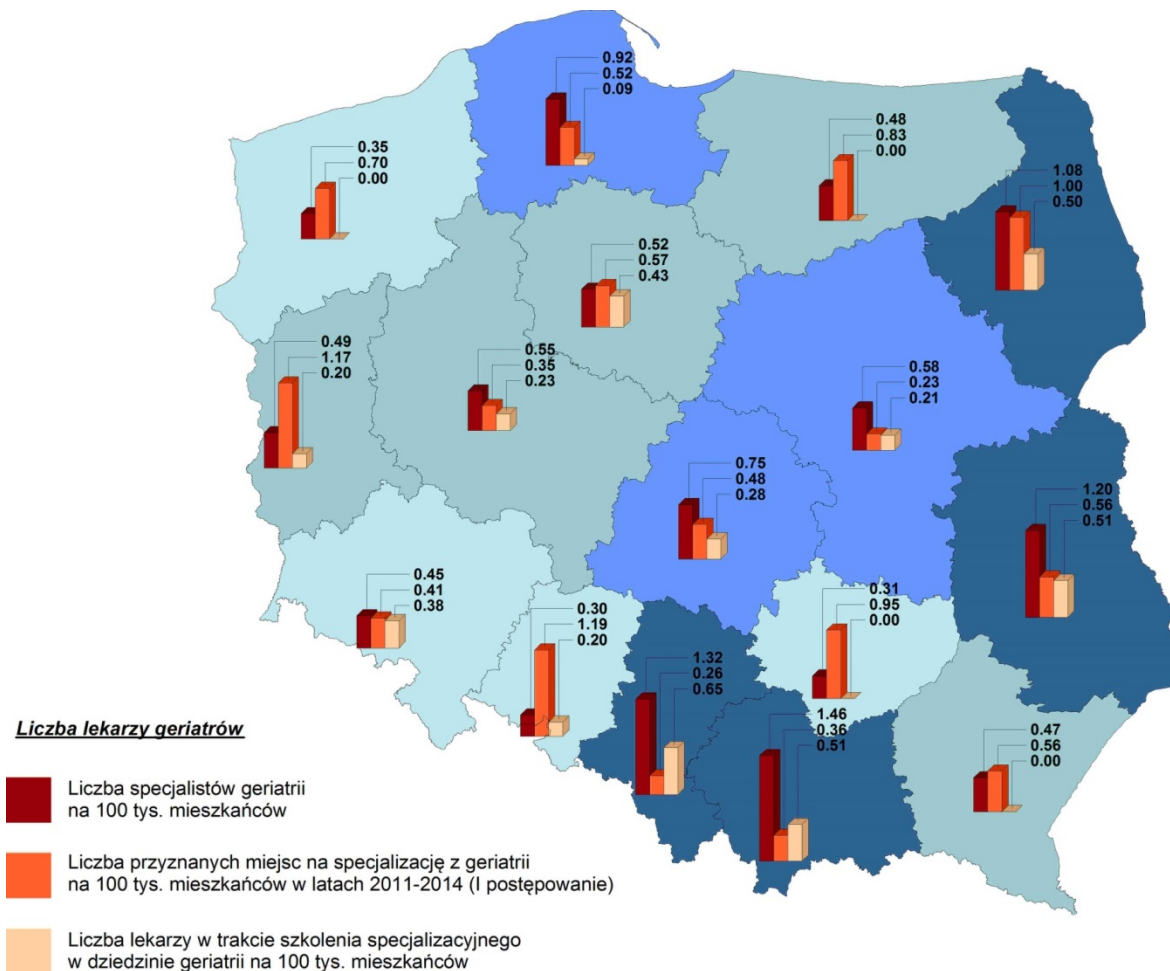
13 Dzielne domy pomocy – porównanie kosztów

Źródło: Opracowanie NIK na podstawie wyników kontroli.

14 Dostępność pomocy geriatrycznej

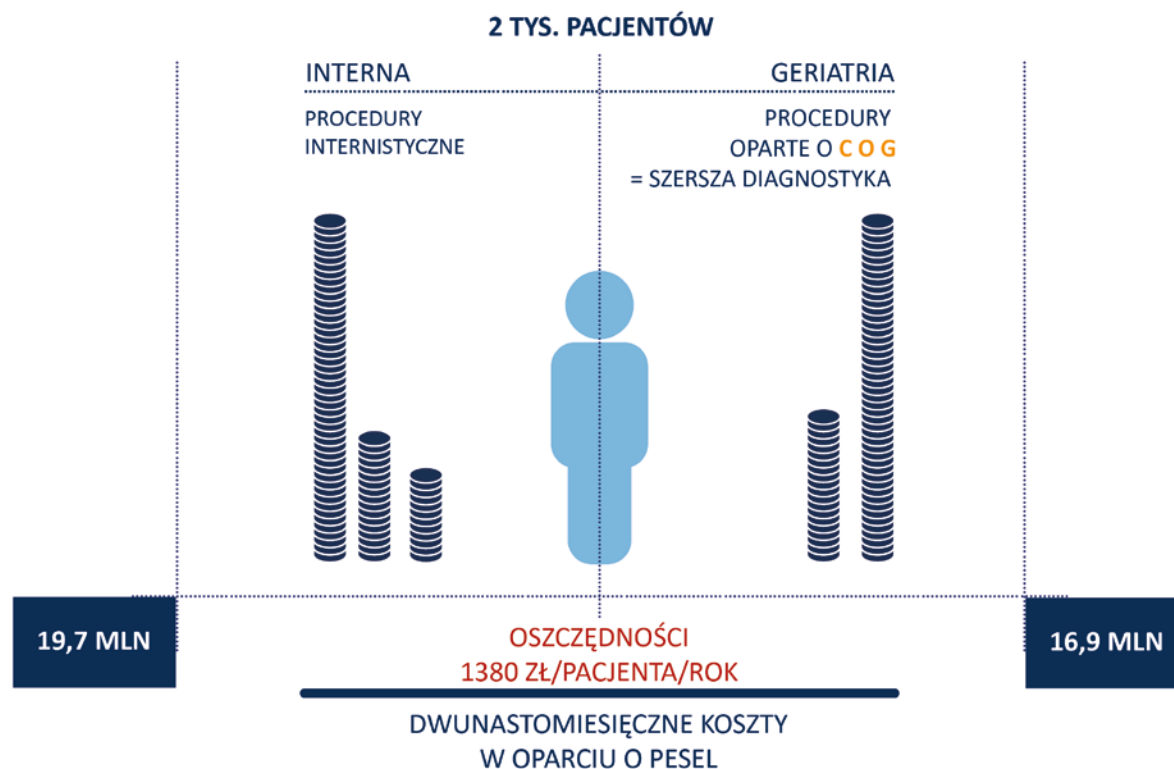
Liczba lekarzy specjalistów geriatry, liczba przyznanych miejsc specjalizacyjnych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego i Naczelnej Izby Lekarskiej.

15 Koszty leczenia geriatrycznego

- Analiza wykazała, że **leczenie** pacjenta 60+ opuszczającego **oddział geriatryczny** jest dla płatnika publicznego **tańsze o 1380 zł** na rok w porównaniu do leczenia porównywalnego pacjenta opuszczającego oddział chorób wewnętrznych
- W obecnym systemie **nie ma możliwości rozliczenia wielochorobowości** – leczenie zgodnie z zasadami sztuki medycznej powoduje straty dla szpitala
- **Koszt leków** pacjentów leczonych w oddziałach chorób wewnętrznych, był wyższy o 12,6% w roku 2011 i o 10,6% w roku 2013 w stosunku do porównywalne grupy leczonej w oddziałach geriatrycznych

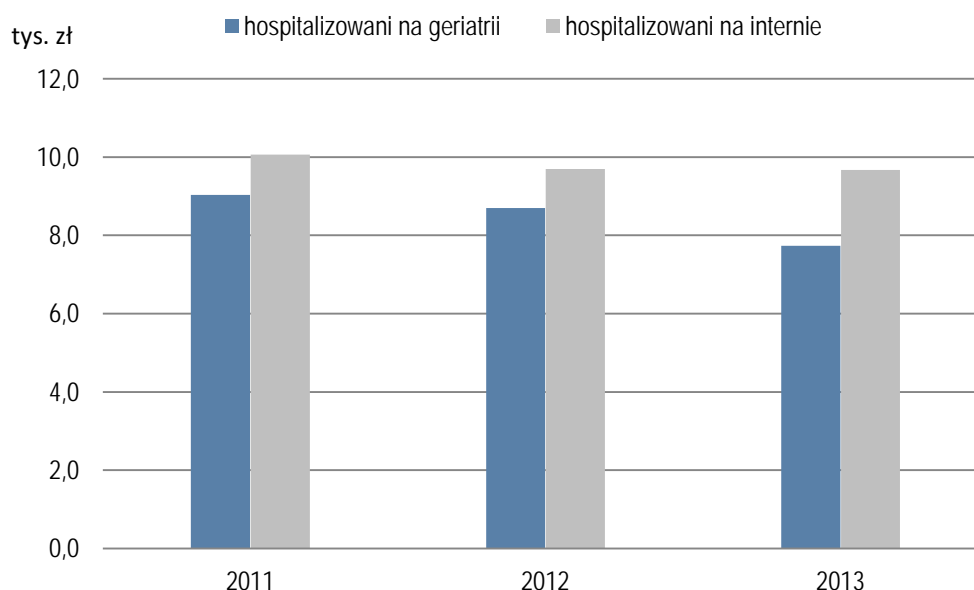

Źródło: Opracowanie własne NIK.

16 Koszty leczenia pacjentów geriatrycznych

- Analiza dotycząca kosztów hospitalizacji porównywalnych grup pacjentów w oddziałach geriatrycznych i oddziałach chorób wewnętrznych
- Średni jednostkowy koszt świadczeń w ciągu 12 miesięcy od wypisu pacjenta z oddziału chorób wewnętrznych, był wyższy o 1380 zł od średniego jednostkowego kosztu świadczeń w ciągu 12 miesięcy po wypisie porównywalnego pacjenta z oddziału geriatrycznego

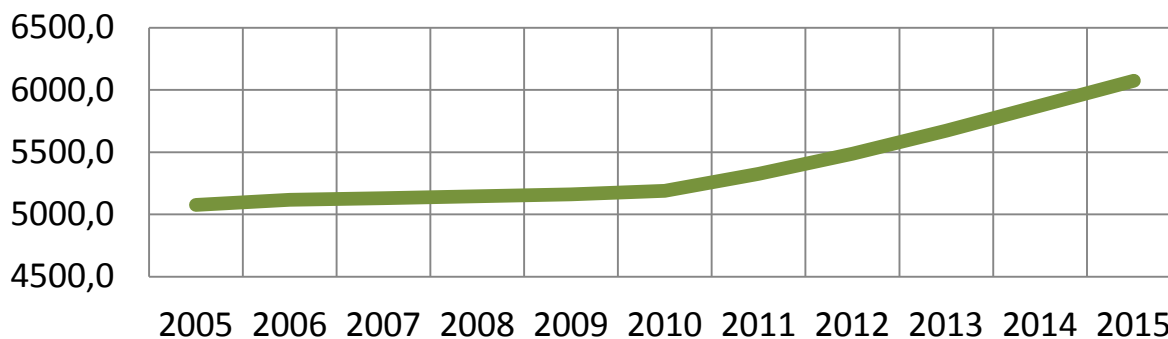
Średni koszt leczenia pacjenta po hospitalizacji z rozpoznaniem w ramach jednej z 10 grup „geriatrycznych” JGP

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych NFZ.

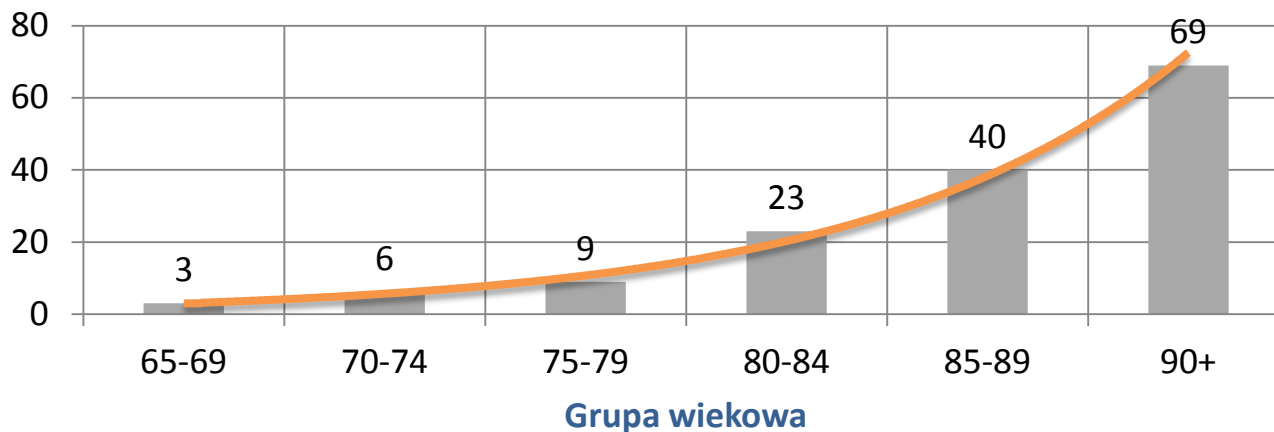
17 Choroba Alzheimera - dlaczego problem jest tak istotny?

Liczba mieszkańców Polski w wieku 65+ na koniec roku (w tys.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, *Ludność. Stan i struktura ludności. Stan na dzień 31 grudnia 2015 r. (Tablica A: Podstawowe dane demograficzna dla lat 1985–2015)*.

(%) Nowe przypadki zachorowań na chorobę Alzheimera (% populacji)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bermejo-Pareja F., Benito-Leon J., Medrano M. J., Roman G. C.: *Incidence and subtypes of dementia in three populations of central Spain. Journal of the Neurological Science. 264 (1–2), s. 63–72, 01 2008*

18 Alzheimer - Jak oceniliśmy pomoc dla chorych i ich rodzin?

W ramach funkcjonującego w Polsce *powszechnego systemu opieki zdrowotnej* nie stworzono narzędzi dla skutecznego i efektywnego rozwiązywania problemów osób z chorobą Alzheimera oraz ich rodzin.

Chorzy objęci byli *powszechnym systemem opieki społecznej*, w ramach którego korzystano z narzędzi i zasobów standardowo stosowanych wobec ogółu osób starszych, nieuwzględniających w pełni specyficznych potrzeb tego środowiska.

67% Polaków uważa, że choroba Alzheimera to poważny **problem społeczny**.

N=1066

Jakie wyniki dało badanie społeczne NIK przeprowadzone wraz z KANTAR PUBLIC?

67% Polaków uważa, że choroba Alzheimera to poważny **problem społeczny**

N=1066

Tylko **3%** Polaków w wieku 60 i więcej miało badaną pamięć przez lekarza rodzinnego z jego własnej inicjatywy, a **84%** uważa, że powinno to być rutynowe działanie.

N=285

Doświadczenie chorych na Alzheimera i ich opiekunów

94% przyznaje, że proces diagnozy był rozciągnięty w czasie, a w opinii 52% trwał długo.

68% uważa, że dostęp do lekarzy specjalistów jest trudny.

Ogólna ocena jakości publicznych usług medycznych na etapie leczenia

Jakie są doświadczenia związane z różnymi formami wsparcia i opieki?

korzystanie
dostęp jest
trudny
jakość jest
dobra

Leczenie szpitalne	58	51	69
Pielęgniarki środowiskowe	48	44	82
Prywatna(y) opiekun(ka)/pomoc do opieki	29	43	73
Leczenie w zakładzie opiekuńczo-leczniczym	24	69	75
Ośrodek dziennego pobytu/ŚDS	22	66	76
Grupy wsparcia dla rodzin/opiekunów chorych	22	48	80
Prywatny dom opieki	21	51	74
Grupy wsparcia dla chorych	18	43	65
Dom pomocy społecznej	18	72	69
Ośrodki opieki całodobowej dla chorych	16	71	58
Pomoc wolontariuszy	15	52	70

Od czasu zdiagnozowania choroby Alzheimera sytuacja materialna 56% chorych pogorszyła się.

Chory w domu	Średnie koszty 690 PLN	Chory w ośrodku	Średnie koszty 1623 PLN

MOCNE STRONY

- Dostęp do świadczeń gwarantowanych (diagnoza, leczenie ambulatoryjne i specjalistyczne)
- Aktywność środowiska rodzin i opiekunów osób z chorobą Alzheimera

SŁABE STRONY

- Brak modelu leczenia i opieki nad osobami z chorobą Alzheimera (rozwiązań organizacyjnych, standardów postępowania diagnostycznego – w tym wczesnej kompleksowej diagnozy, brak placówek opieki dziennej i całodobowej, brak kadr medycznych i opiekuńczych)
- Niedostateczne wsparcie dla środowisk alzheimerowskich ze strony samorządu i pomocy społecznej
- Ciężar opieki nad chorym przerzucony jest na rodzinę

SZANSE

- Wprowadzenie narodowych rozwiązań strategicznych
- Rozwinięcie sieci placówek leczniczych i opiekuńczych (w tym poradni z kompleksową diagnostyką)
- Wzrost świadomości społecznej dotyczący choroby
- Podnoszenie kompetencji kadr medycznych, pomocy społecznej i osób świadczących opiekę nad chorymi
- Wypracowanie rozwiązań organizacyjnych wzmacniających organizacje alzheimerowskie w leczeniu i opiece nad chorymi

ZAGROŻENIA

- Niekorzystne czynniki demograficzne
- Brak działań na rzecz pozyskania środków finansowych z budżetu państwa na leczenie i opiekę nad osobami z chorobą Alzheimera
- Niewypracowanie systemu wsparcia dla rodzin/opiekunów, wypalanie się opiekunów
- Nieopracowanie rozwiązań systemowych popartych diagnozą społeczno-demograficzną (skutkuje np. brakiem dostatecznej liczby placówek)
- Nieupowszechnianie wiedzy na temat choroby i jej skutków, co skutkuje nieprzygotowaniem społeczeństwa (późne zgłaszanie się do diagnozy i na leczenie) oraz instytucji publicznych

21 Choroba Alzheimera - jakie działania należy rozważyć?

Obszar finansowy w zakresie opieki zdrowotnej

Obszar organizacyjny w zakresie opieki zdrowotnej

Obszar finansowy w zakresie opieki społecznej

Koszty społeczne

Obszar organizacyjny w zakresie opieki społecznej

Najwyższa Izba Kontroli
OBYWATELSKI PARLAMENT SENIORÓW
Warszawa 1 października 2017 r.